

Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ

Представники органів судової влади України проаналізували результати роботи судів у 2015 році

Під час спільного засідання представників органів судової влади України, що відбулося у Верховному Суді України 19 лютого 2016 р., Голова Верховного Суду України Ярослав Романюк, Голова Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ Борис Гулько, Голова Вищого господарського суду України Богдан Львов, заступник Голови Вищого адміністративного суду України Михайло Цуркан провітували про стан здійснення правосуддя судами у 2015 р. та окреслили завдання на 2016 р.

Голова ВССУ, зокрема, доповів про результати здійснення правосуддя судами цивільної і кримінальної юрисдикцій.

Так, за його словами, у 2015 р., як і в 2014-му, спостерігалась незначна тенденція до зменшення кількості справ, що перебували на розгляді у загальних судах. Виняток становить лише показник кількості справ, які розглядалися апеляційними судами. Порівняно з 2014 р. він збільшився на 5% та становив майже 300 тис. справ і матеріалів. Натомість на 7% зменшилась кількість справ, які надійшли на розгляд місцевих судів, — 2 млн 711 тис. справ і матеріалів.

Водночас майже половина із цих справ, а саме 1 млн 200 тис., надійшла у порядку цивільного судочинства, 780 тис. — у порядку кримінального судочинства, 642 тис. — про адміністративні правопорушення та 77 тис. — справи, що розглядаються у порядку адміністративного судочинства.

Необхідно враховувати, зауважив доповідач, що зменшення кількості справ, що надійшли на розгляд у 2015 р., не стосувалося справ, які надійшли у порядку кримінального судочинства, оскільки цей показник зазнав незначного зростання.

Натомість, як пояснив Голова ВССУ, тенденція до зменшення загального по-

казника зумовлена тим, що більш ніж на третину (37%) зменшилося надходження справ, які розглядалися загальними судами у порядку адміністративного судочинства. Також істотного зниження — на 14% — зазнав показник кількості справ про адміністративні правопорушення.

Кількість матеріалів, що надійшли на розгляд ВССУ у порядку цивільного судочинства, зменшилась на 12% і становила 61 тис. справ і матеріалів, відповідний показник щодо матеріалів, які надійшли на розгляд ВССУ у порядку кримінального судочинства, зазнав зменшення на 25% та становив 16 тис. справ і матеріалів.

Середньомісячне навантаження на одного суддю місцевого загального суду у 2015 р. становило 56 справ і матеріалів, апеляційного — 17.

Фактичне навантаження на одного суддю судової палати у цивільних справах ВССУ в середньому — 114 справ та матеріалів, на суддю судової палати у кримінальних справах — 34 справи і матеріали.

Борис Гулько також поінформував учасників засідання про результати апеляційного та касаційного перегляду справ, які розглядалися у порядку цивільного та кримінального судочинства. Так, за його словами, підстави скасування судових рішень у цивільних справах за результатами їх касаційного перегляду були пов'язані як з неправильним застосуванням норм матеріального права, так і з порушенням норм процесуального права.

Значна кількість скасування судових рішень, зауважив Голова ВССУ, зумовлена неоднозначністю законодавчих положень, насамперед це стосується Закону України «Про мораторій на стягнення майна громадян України, наданого як забезпечення кредитів в іноземній валюті», іпотечного законодавства тощо.

Також досить поширеними були випадки скасування судових рішень у цивільних справах з підстав допущення таких процесуальних порушень як неправильне визначення відповідача у справі, безпідставне закриття, а також зупинення провадження у справі.

Підставами для скасування судових рішень у кримінальних справах, за словами Голови ВССУ, в основному стали порушення норм процесуального права. Крім того, досить часто суди першої та апеляційної інстанцій допускали порушення, що полягали у неналежному забезпеченні права на захист особи у різних його проявах.

У своєму виступі Борис Гулько значну увагу приділив особливостям стану здійснення правосуддя, що зумовлені проведенням антитерористичної операції.

Він наголосив, що ВССУ вживає усіх передбачених законодавством заходів для оперативного реагування на існуючі у цих регіонах проблеми. Завдяки зусиллям керівництва, суддів апеляційних судів Луганської та Донецької областей, а також Державної судової адміністрації України у 2015 р. вдалося відновити роботу цих судів у містах Северодонецьк та Артемівськ. Разом із тим, в Апеляційному суді Луганської області з вересня 2015 р. не здійснювалась доставка осіб, які тримаються під вартою. Цю проблему, зауважив Голова ВССУ, ми неодноразово порушували перед керівниками відповідних органів державної влади, однак заходи для її вирішення не вживалися. Лише з 15 лютого 2016 р. доставка до суду осіб, які тримаються під вартою, почала здійснюватись, однак зволікання, що мало місце, може стати передумовою для звернення осіб, які тримаються під вартою, до Європейського суду з прав людини, — зазначив доповідач.

Він також акцентував увагу на питанні дотримання розумних строків судового розгляду цивільних та кримінальних справ.

Результати аналізу кварталних звітів Урядового уповноваженого у справах

Європейського суду з прав людини, — підкреслив Борис Гулько, — свідчать, що істотна кількість рішень цього суду у справах проти України зумовлена порушенням права на справедливий суд та права на ефективний засіб юридичного захисту через надмірну тривалість строків судового розгляду.

Підсумовуючи, Голова ВССУ зазначив, що пріоритетними завданнями на 2016 р. залишаються: забезпечення ефективного і справедливого правосуддя, покращення його якості та підвищення відповідальності за результати діяльності.

За підсумками засідання прийнято рішення створити робочу групу для напрацювання відповідних матеріалів щодо результатів роботи судової системи України у 2015 р., до складу якої увійдуть голови та заступники голів вищих судових інстанцій України.

Під час заходу менеджер проекту Ради Європи «Підтримка впровадженню судової реформи в Україні» Андрій Кавакін презентував збірник «Документи Консультативної ради європейських судів», який містить європейські та міжнародні стандарти у сфері судочинства.

ВССУ на засіданні також представляли заступники Голови суду Станіслав Кравченко та Марина Червинська.

У заході взяли участь заступник Глави Адміністрації Президента України Олексій Філатов, Голова Ради суддів України Валентина Сімоненко, Голова Державної судової адміністрації України Зеновій Холоднюк, Голова Вищої кваліфікаційної комісії суддів України Сергій Козьяков, Голова Вищої ради юстиції Ігор Бенедисюк, ректор Національної школи суддів України Микола Оніщук, Директор департаменту Секретаріату Урядового уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини Ольга Давидчук, заступник Генерального прокурора України Олег Заліско, голови та заступники голів апеляційних судів, а також представники адвокатури, законодавчої і виконавчої влади, громадських організацій.